

# Számvitel I.

## 5. előadás

### Készletek

Dr. habil Borbély Katalin  
egyetemi docens

# Ismétlés

## Tárgyi eszközök

### Gazdasági események/állománycsökkenések

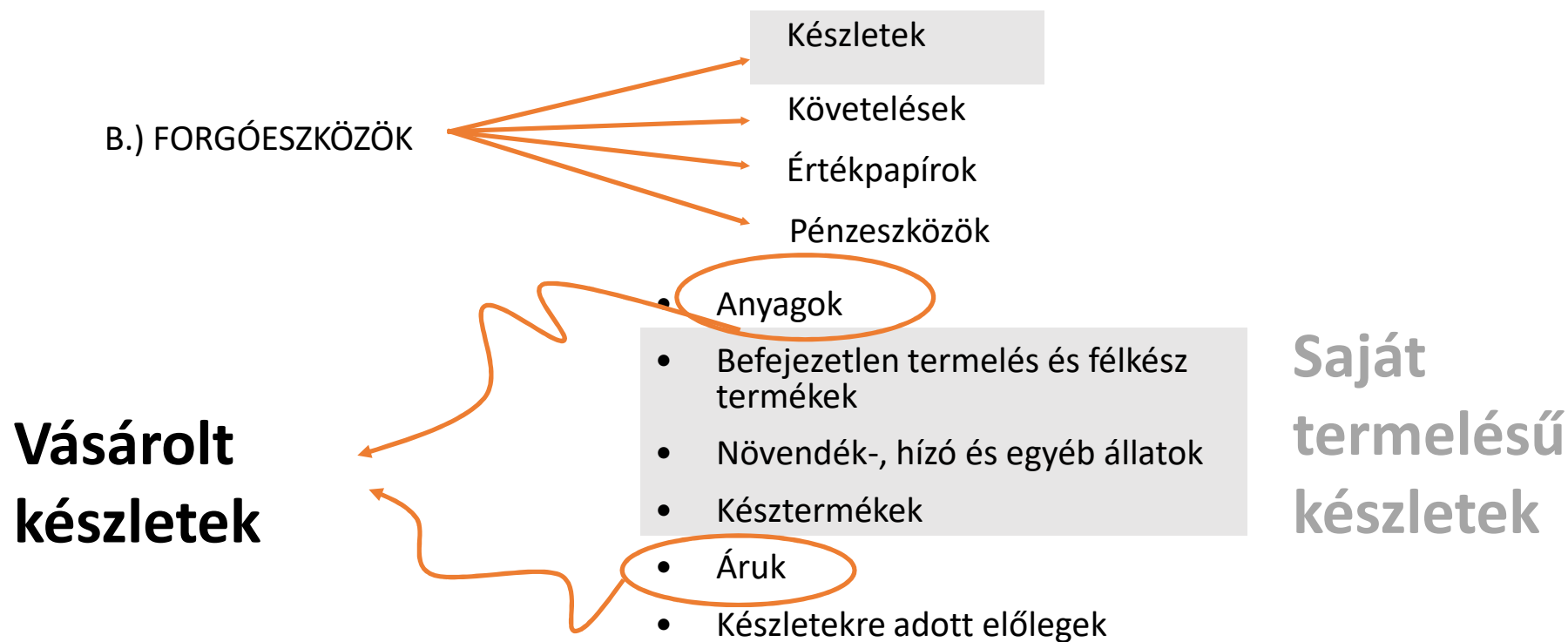
- Értékcsökkenés (terv szerinti:3.előadásban)
- Értékesítés
- Apportba adás
- Selejtezés, káresemény, hiány
- Térítés nélküli átadás

### Értékelés

- Terven felüli értékcsökkenés (és visszaírása)
- Értékhelyesbítés

## Immateriális javak fogalma és értékelése

# A készletek helye a mérlegben



# Ismérveik és számlacsoportjaik

Legfőbb ismérvek:

- ANYAGI eszközök
- NEM TARTÓSAN közvetlenül vagy közvetetten szolgálják a vállalkozási tevékenységet

## B. Forgóeszközök /I. Készletek (2. számlaosztály)

1. Anyagok (21-22. számlacsoport)
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek (23.)
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok (24.)
4. Késztermékek (25.)
5. Áruk (26-28.)
6. Készletekre adott előlegek (353.)

# Legfontosabb gazdasági események - állományváltozások

- Növekedések
  - Beszerzés
  - Saját előállítás
  - Apportként való átvétel
  - Térítés nélküli átvétel, többlet, hagyaték, ajándék
  - Követelés fejében átvétel
- Csökkenések:
  - Felhasználás (anyagok)
  - Értékesítés (anyagok, áruk, késztermékek)
  - Értékvesztés és visszaírása
  - Apportba adás
  - Selejtezés, káresemény, hiány
  - Térítés nélküli átadás

# A készletek nyilvántartása

Év közben folyamatos mennyiségi és értéknylvántartás  
(analitika)

**VAN**

A készletváltozásokat az analitikában is  
és a főkönyvben is vezetjük

**NINCS**

év közben a mozgásokat a  
költség számlákkal szemben  
könyveljük

**Mennyiségi nyt van**

**Mennyiségi nyt  
nincs**

Év végén leltározhat a mennyiségi nyt alapján, de  
legalább háromévente ténylegesen is leltároznia kell

Év végén kötelezően leltároz

A zárókészlet értéke FIFO módszerrel határozható meg,  
az utolsó beszerzési árak visszakeresésével

A fordulónapi készletek értékének minősítése a piaci árhoz képest

**Nyt:nyilvántartás**

**Változatlan könyv szerinti érték/ értékvesztés/ visszaírás**

# Az anyagok fogalma

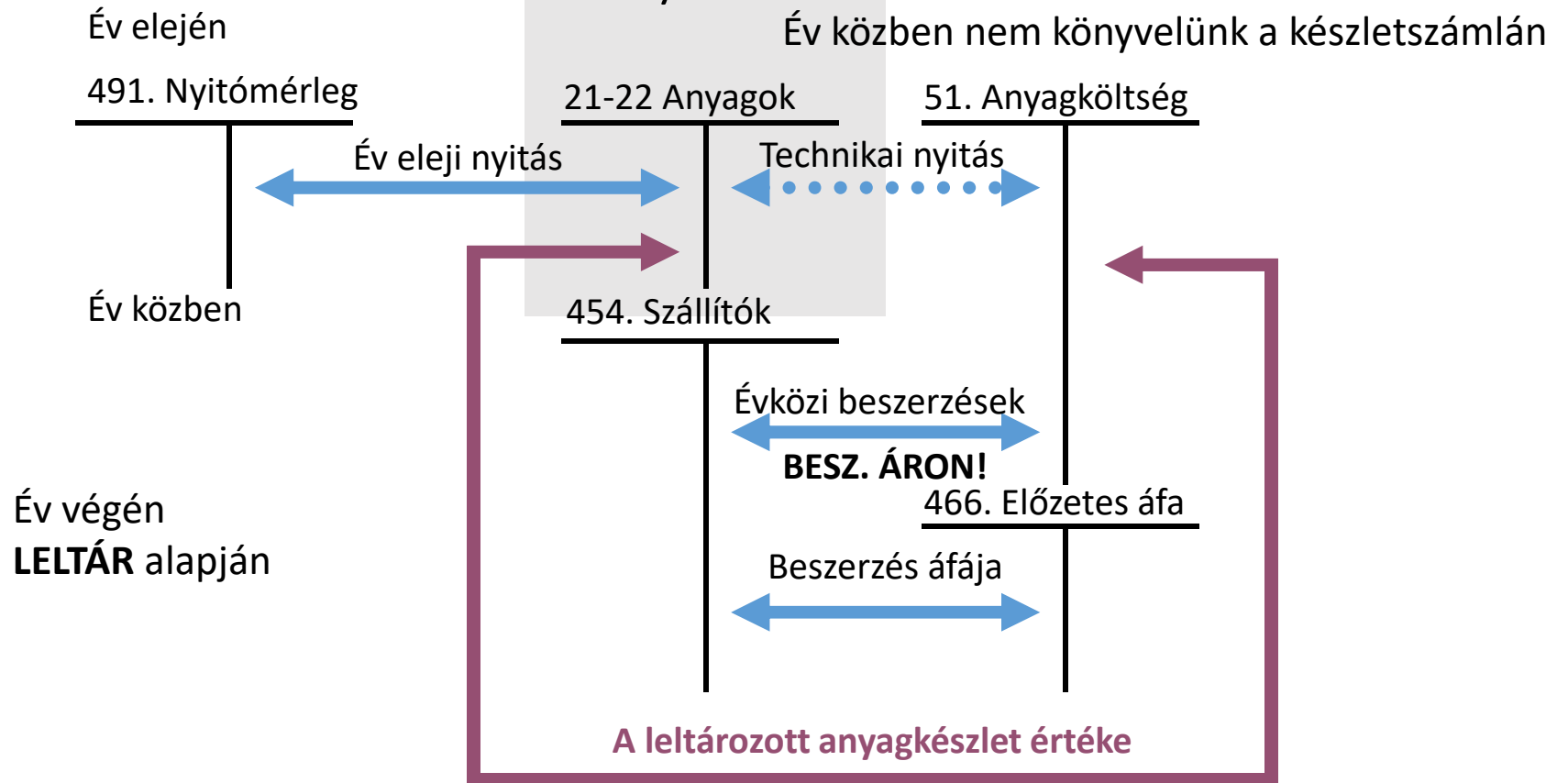
Olyan nem tartós eszközök, amelyeket ***az értékesítendő termék el állításához, vagy a szolgáltatások nyújtásához szerezték be,***

- az újratermelési folyamatban egyszer vesznek részt, mely során eredeti megjelenési formájukat elveszítik,
- az újratermelési folyamatban egyszer vagy többször vesznek részt és a használat során értéküket elveszítik,

és

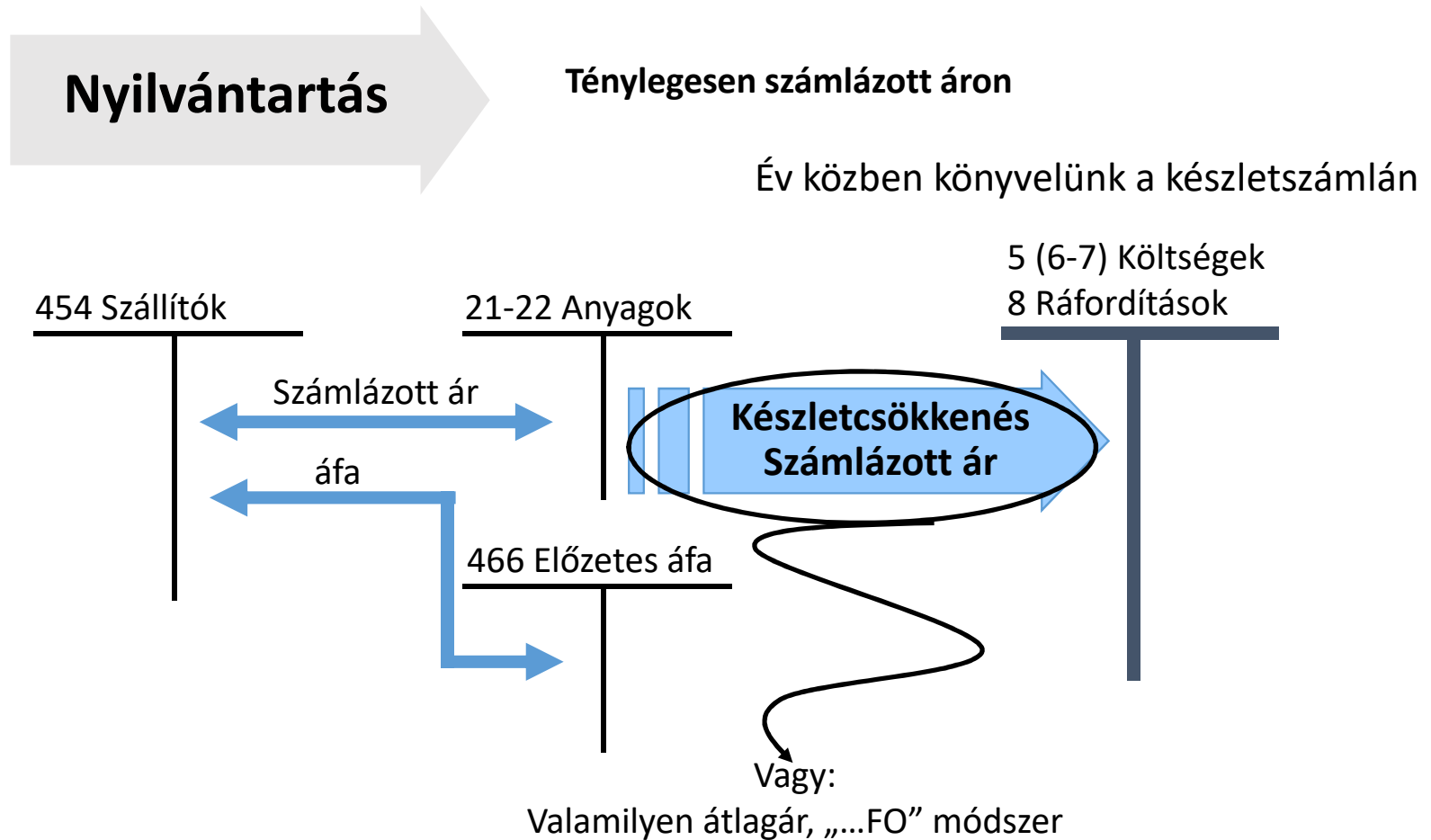
azok a berendezési és felszerelési tárgyak, amelyek nem tartósan szolgálják a vállalkozási tevékenységet.

# Anyagok beszerzése, ha nincs évközben értékbeni nyilvántartás



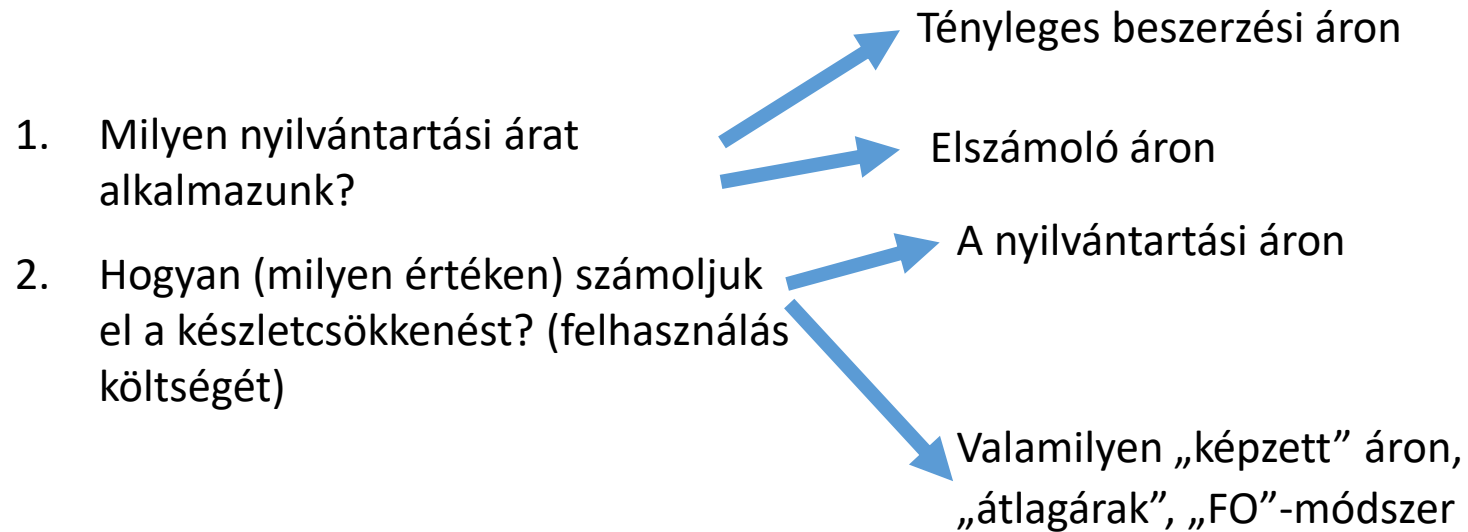


# Anyagok beszerzése, ha van évközben értékbeni nyilvántartás



# A készletfelhasználás lehetőségei


Könyveléstechnikai különbségek:



# A készletcsökkenések „árjai”

- **Átlagárak:**
  1. Csúsztatott/gördülő átlagár → minden készlet-növekedés után
  2. Időszaki átlagár → időszakonként
- „...FO”-módszerek

1.	FIFO	Firts In First Out
2.	HIFO	Highst In First Out
3.	LIFO	Last In First Out
4.	LOFO	Lowest In First Out



Megfelel a számviteli törvénynek

# Anyagok főkönyvi elszámolása

## **példa**

A „Termelő” Zrt. „AA” típusú alapanyag készletével kapcsolatosan a következő információkat ismeri:

- Nyitó készlet=10 kg\*100 Ft/kg
- Beszerzés 1=20 kg\*(120 Ft/kg + 30 Ft ÁFA/kg)
- **Felhasználás 1**=24 kg
- Beszerzés 2=30 kg\*(110 Ft/kg + 27,5 Ft ÁFA/kg)
- **Felhasználás 2**=28 kg
- **ZK mennyiségi nyilvántartás alapján**  
=10 kg + 20 kg – 24 kg + 30 kg – 28 kg=8 kg
- ZK tényleges mennyiségi felvétel alapján=6 kg

Kiegészítő információ: A felhasználás FIFO módszerrel történik.

**Feladat:**

Könyveljük számlasorosan a gazdasági eseményeket!

# Megoldás (folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartás)

211. Alapanyagok		454. Szállítók.	466. Elzetes ÁFA	
NY 1 000	2/ 2 680		1/1 2 400	1/2 600
1/1 2 400	4/ 3 140		1/2 600	3/2 825
3/1 3 300	5/ 220		3/1 3 300	
			3/2 825	
511. Anyagköltség		869. Egyéb ráfordítások		
2/ 2 680		5/ 220		
4/ 3 140				

- Felhasználás 1=10 kg\*100 Ft/kg + 14 kg\*120 Ft/kg=2 680 Ft
- „Maradt”=6 kg\*120 Ft/kg
- Felhasználás 2=6 kg\*120 Ft/kg + 22 kg\*110 Ft/kg=3 140 Ft
- „Maradt”=8 kg\*110 Ft/kg
- Hiány=2 kg\*110 Ft/kg=220 Ft
- Záró készlet (mérlegérték)=6 kg\*110 Ft/kg=660 Ft

## Megoldás (csak mennyiségi nyilvántartás)

211. Alapanyagok		454. Szállítók.	466. El zetes ÁFA
NY 1 000	1/ 1 000	2/1 2 400	2/2 600
4/ 880	5/ 220	2/2 600	3/2 825
		3/1 3 300	
		3/2 825	
511. Anyagköltség		869. Egyéb ráfordítások	
1/ 1 000	4/ 880	5/ 220	
2/1 2 400			
3/1 3 300			

- Időszak vége: A Záró készlet értékét meg kell állapítani!!!
- Információforrás:
  - 1. Mennyiségi nyilvántartás
  - 2. Árvisszakeresés FIFO alapján
- Záró készlet=8 kg\*110 Ft/kg=880 Ft
- Hiány=2 kg\*110 Ft/kg=220 Ft
- Záró készlet (mérlegérték)=6 kg\*110 Ft/kg=660 Ft

# Megoldás (nincs nyilvántartás mennyiségben sem és értékben sem)

211. Alapanyagok		454. Szállítók.	466. Elzetes ÁFA
NY 1 000	1/ 1 000		
4/ 660		2/1 2 400	2/2 600
		2/2 600	3/2 825
		3/1 3 300	
		3/2 825	
511. Anyagköltség			
1/ 1 000	4/ 660		
2/1 2 400			
3/1 3 300			

- Időszak vége: A Záró készlet értékét meg kell állapítani!!!
- Információforrás:
  - 1. Kötelező tényleges mennyiségi felvétel
  - 2. Árvisszakeresés FIFO alapján
- Záró készlet (mérlegérték)=6 kg\*110 Ft/kg=660 Ft

Mi határozza meg, hogy melyik nyilvántartási módszert célszerű választani?

- Mi a vállalkozás profilja, mennyire anyagigényes az ágazat?
- Milyen költség elszámolási technikát alkalmaz?
- Milyen eredménykimutatást készít?
- Az anyagféleség a vállalkozási tevékenységben betöltött szerepe és vagy értéke alapján mennyire meghatározó?



## A költség-haszon összevetésének elve

A beszámolóban (a mérlegben, az eredménykimutatásban, a kiegészítő mellékletben) **nyilvánosságra hozott információk hasznosíthatósága (hasznossága) álljon arányban az információk előállításának költségeivel.**

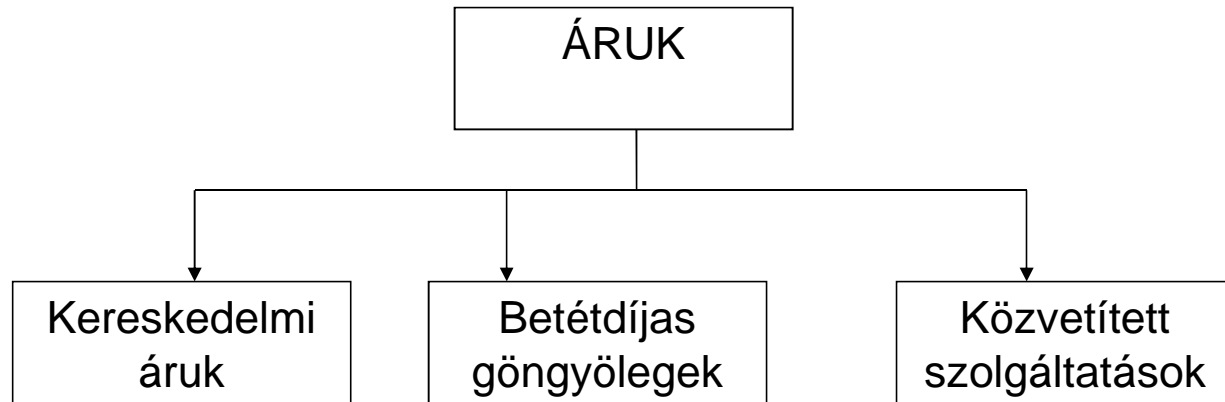
# Az áruk fogalma

Olyan nem tartós eszközök, amelyeket a vállalkozás a szokásos üzletmenet során **továbbértékesítés céljából** szerzett be és azok az értékesítésig változatlan állapotban maradnak,

és

a vállalkozó saját nevében vásárolt olyan szolgáltatás, ami egy harmadik személlyel kötött szerződés alapján a harmadik személynek részben vagy egészben, de változatlan formában továbbértékesítésre kerül.

# Az áruk csoportosítása



# A kereskedelmi áruk nyilvántartása és csoportjai

Nyilvántartásuk:

megfelel a készletekre általánosan jellemző előírásának. A könyvelés menetét az dönti el, hogy mennyiségi és/vagy értékbeni nyilvántartás vezet-e a vállalkozás.

Csoportjai:

- **261. Áruk beszerzési áron**

- 262. Áruk elszámoló áron

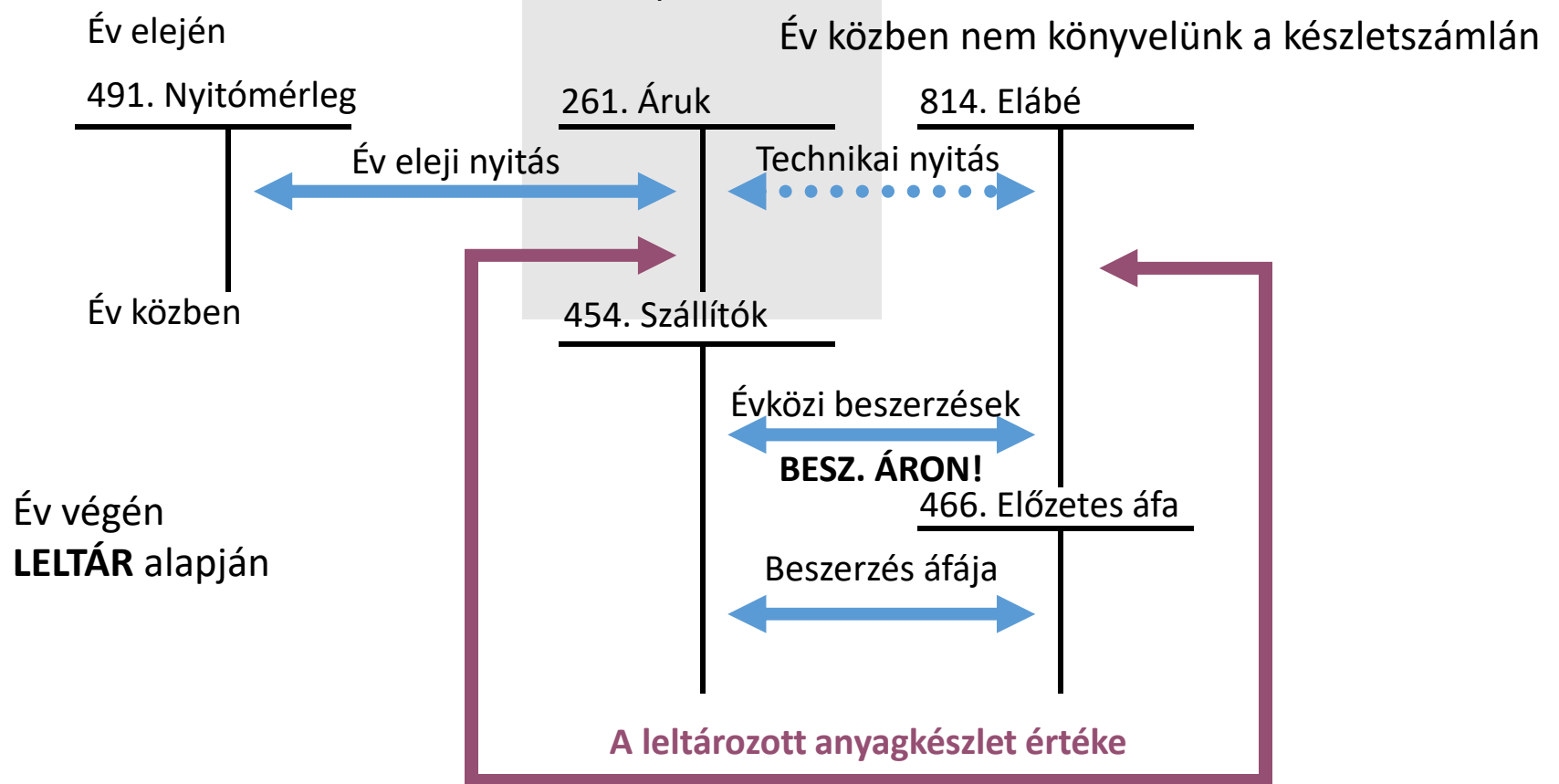
- 263. Áruk árkülönbözete

- 264. Áruk eladási áron

- 265. Áruk árrése

} **Kiskereskedelmi áruk**

## Kereskedelmi áruk beszerzése, ha nincs évközben értékbeni nyilvántartás



814. Elábé: Eladott áruk beszerzési értéke

# Kereskedelmi áruk beszerzése, ha van évközben értékbeli nyilvántartás

**Nyilvántartás**

Ténylegesen számlázott áron

Év közben könyvelünk a készletszámlán

454 Szállítók

261. Áruk

814. Elábé

Számlázott ár

áfa

466 Előzetes áfa

**Készletcsökkenés  
Számlázott ár**

Vagy:

Valamilyen átlagár, „...FO” módszer

## Megjegyzések a kiskereskedelmi árukészlethez kapcsolódó főkönyvi számlákhoz fogyasztói áras nyilvántartás esetén

- A 264. Áruk fogyasztói áron számlán a készletmozgásokat fogyasztói áron kell könyvelni: a bekerüléseket (beszerzés vagy a nagykereskedelmi egységből történő kiszállítást) a tartozik, a csökkenéseket a követel oldalra.
- A 265. Áruk árrése („eltérés” számla) egyenlege az áruk tényleges beszerzési árának és a fogyasztói áron számított értékének a különbségét mutatja.
- A két számla összevont egyenlege az áruk tényleges beszerzési áron számított értékét mutatja az időszak elején és az időszak végén (a helyesbítések elszámolást követően).
- A 265. Áruk árrése számlának MINDIG KÖVETEL (negatív tartalmú) egyenlege van, mivel a tényleges beszerzési ár mindig kisebb, mint a fogyasztói ár.

# A kiskereskedelmi áruk nyilvántartáshoz kapcsolódó főkönyvi számlák

264. Kisker áruk

T fogyasztói áron K

E: 2 500

T 265. Árrés K

E: 750

## Példa

- Mennyiség=10 db
- Fogyasztói ár=250 Ft/db
- Tényleges beszerzési ár 30 %-kal KISEBB (!), mint a fogyasztói ár

**Mindig  
KÖVETEL!!!**



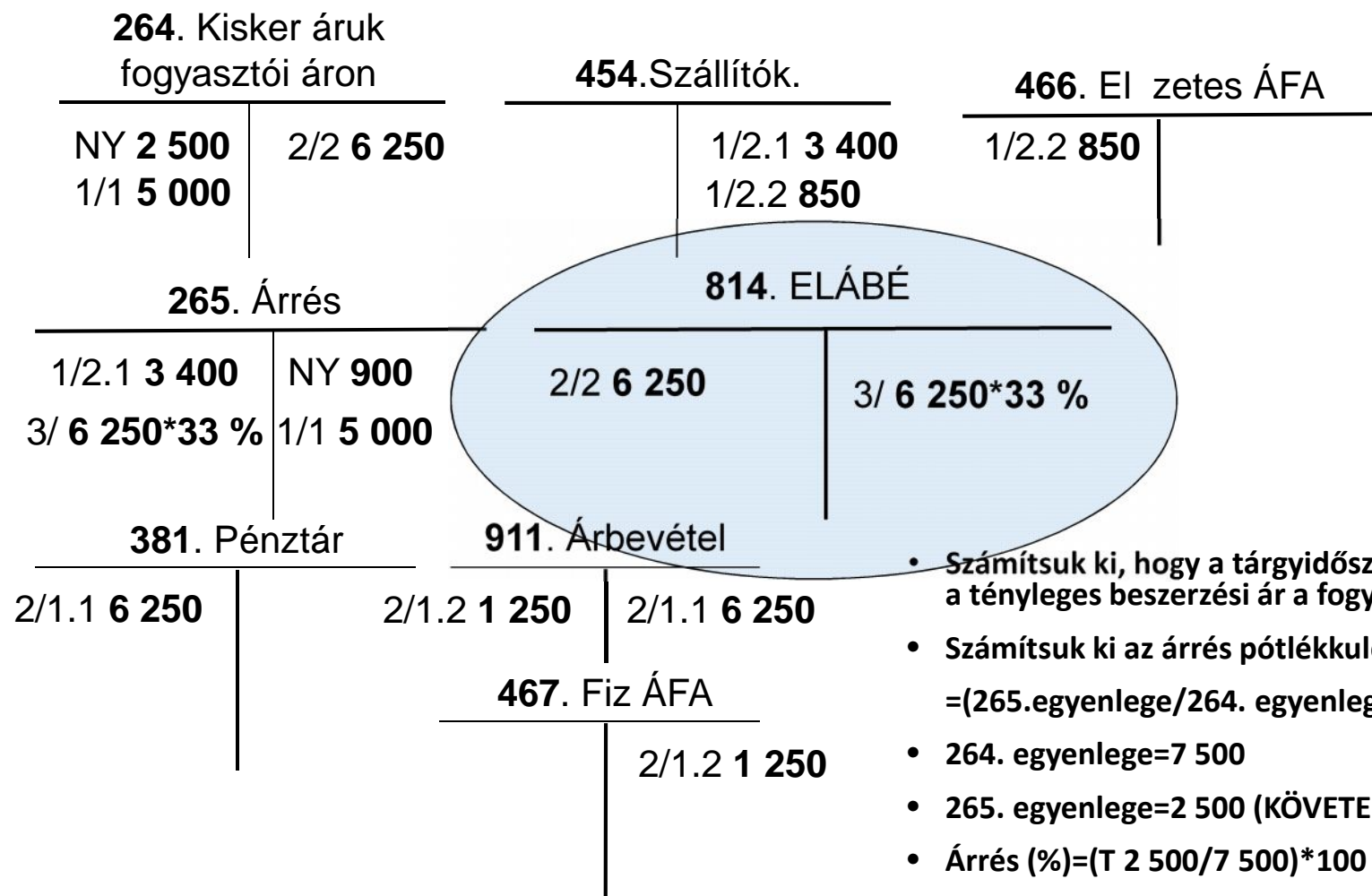
# Kiskereskedelmi áruk, fogyasztói áras nyilvántartás, **példa**

- Nyitó készlet:
  - fogyasztói áron 2 500 Ft  
(ÁFA tartalom 500 Ft)
  - tényleges beszerzési áron 1 600 Ft
- Beszerzés
  - fogyasztói áron 5 000 Ft
  - vételár 3 400 Ft + 850 Ft ÁFA
- Értékesített kiskereskedelmi áruk fogyasztói áron 6 250 Ft ( ÁFA tartalom 1 250 Ft)

## Feladatok:

1. Könyveljük a tárgyid szak gazdasági eseményeket!
2. Mutassuk be az id szak végi számviteli feladatokat!

# Megoldás



- Számítsuk ki, hogy a tárgyidőszakban hány %-kal tért el a tényleges beszerzési ár a fogyasztói ártól!
- Számítsuk ki az árrés pótlékkulcsot!  

$$= (265. \text{ egyenlege} / 264. \text{ egyenlege}) * 100 \%$$
- 264. egyenlege = 7 500
- 265. egyenlege = 2 500 (KÖVETEL)
- Árrés (%) =  $(2\,500 / 7\,500) * 100 \%$  = - 33 %
- Helyesbítsük az ELÁBÉ-t!

# A betétdíjas göngyölegek fogalma és nyilvántartása

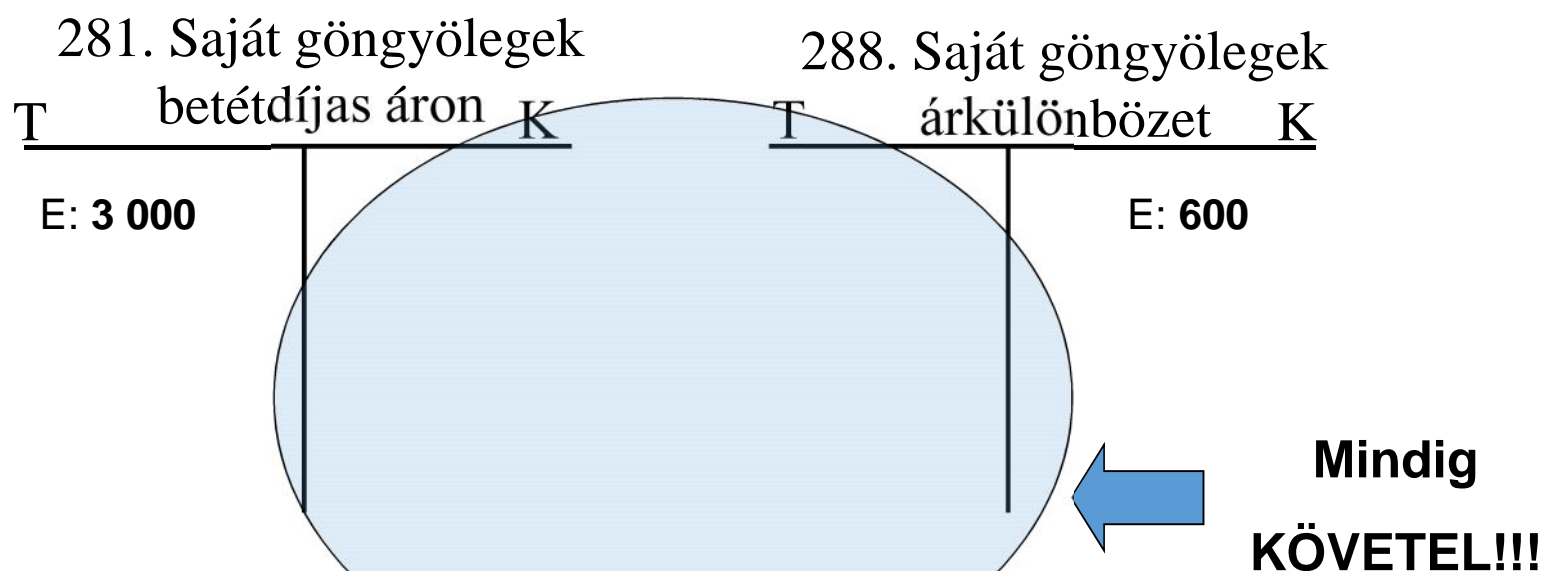
Betétdíjas göngyölegnek minősül minden olyan többször is felhasználható elsősorban csomagolási eszköz és edényzet, amely a termék eredeti minőségi követelményit védi a szállítás közben, és amelyekre vonatkozóan a kibocsátó visszaváltási kötelezettséget vállal.

Nyilvántartásuk: betétdíjas áron történik, ami mindig magasabb, mint a tényleges beszerzési ár vagy előállítási költség

## Megjegyzések a betétdíjas göngyölegekhez kapcsolódó főkönyvi számlákhoz betétdíjas nyilvántartás esetén

- A 281. Saját göngyölegek betétdíjas áron számlán a készletmozgásokat betétdíjas áron kell könyvelni: a bekerüléseket (beszerzés vagy esetleg saját előállítás) a tartozik, a csökkenéseket a követel oldalra.
- A 288. Saját göngyölegek árkülönbözete („eltérés” számla) egyenlege a göngyölegek tényleges beszerzési árának és a betétdíjas áron számított értékének a különbségét mutatja.
- A két számla összevont egyenlege a göngyölegek tényleges beszerzési áron számított értékét mutatja az időszak elején és az időszak végén (a helyesbítések elszámolást követően).
- A 288. Saját göngyölegek árkülönbözete számlának MINDIG KÖVETEL (negatív tartalmú) egyenlege van, mivel a tényleges beszerzési ár mindig kisebb, mint a betétdíjas ár.

# Az betétdíjas nyilvántartáshoz kapcsolódó főkönyvi számlák



## Példa

- Mennyiség=10 láda
- Betétdíjas ár=300 Ft/db
- Tényleges beszerzési ár 20 %-kal KISEBB (!), mint a betétdíjas ár

# A bekerülési érték az egyes gazdasági eseményeknél

Az üzembe helyezésig / állományba vételig / raktárba szállításig felmerült összes egyenes költség

<b>VÁSÁRLÁS</b>	<b>SAJÁT ELŐÁLLÍTÁS</b>	<b>ÁTVÉTEL (APPORT)</b>	<b>ÁTVÉTEL (KÖV. FEJÉBEN)</b>	<b>TN. ÁTVÉTEL TÖBBLET AJÁNDÉK</b>	<b>CSERE</b>
számla szerinti ár	előállítási költség	létesítő okirat szerint	szerződés, számla, vagyonfelosz- tás szerint	piaci érték	csereszerződés szerinti érték

## Értékelés – Bekerüléssel összefüggésben felmerülő közvetlen tételek

### „Növelő” tételek

#### PÉLDÁUL:

- vételár (ha beszerzés történt...)
- szállítási költség
- vámköltség (ha beszerzés történt...)
- stb.

### „Csökkentő” tételek

#### PÉLDÁUL:

- engedmény

### FONTOS!

- A **biztosítási díj** a készletek bekerülési értékében nem vehet figyelembe!

# Értékelés a készletcsökkenésekkor

- Ha az anyagkészlet kikerül a vállalkozás vagyontöréből, akkor könyv szerinti értékét ANYAGKÖLTSÉ GKÉNT (felhasználáskor) vagy RÁFORDÍTÁSKÉNT (értékesítéskor) kell elszámolni!
- Ha a kereskedelmi árukészlet kikerül a vállalkozás vagyontöréből, akkor könyv szerinti értékét RÁFORDÍTÁSKÉNT kell elszámolni!
- A könyv szerinti érték megállapítása történhet
  - FIFO eljárással
  - Átlagáras megoldással
  - Egyedi kivezetés „egyedi azonosítón” keresztül



### 3. A **mérlegérték megállapítása**, ha a készlet a fordulónapon még megvan

- Mérlegérték megállapítása általánosan:

Záró készlet könyv szerinti értéke

+/- Leltáreltérések

- Értékvesztések

+ Értékvesztés visszaírása

=MÉRLEGÉRTÉK

# Mikor állapítható meg a leltáreltérés?

- ha a vonatkozó készletről van mennyiségi nyilvántartás és azt a fordulónapra vonatkozó tényleges mennyiségi felvétellel „ellenőrzik”

ÉS

- abban a kivételes esetben, ha az árukészletről évközben kizárólag értéknylvántartás van és a kötelező tételes leltározással az értéknylvántartás a törvényi előírásoknak megfelelően a fordulónapot megelőző vagy az azt követő negyedévben ellenőrzésre kerül.

- **ELTÉRÉSEK:**

- HIÁNY (Egyéb ráfordítás)
- TÖBBLET (Egyéb bevétel)

- **ELTÉRÉSEK:**

- **VESZTESÉG** - jelleg  
**LELTÁRÉRTÉKELESI  
KÜLÖNBÖZET** (Egyéb  
ráfordítás)
- **NYERESÉG** – jelleg  
**LELTÁRÉRTÉKELESI  
KÜLÖNBÖZET** (Egyéb  
bevétel)

# Az értékvesztés típusai, elszámolása és visszairása

## Értékvesztés

- **Piaci típusú**

Ha a vásárolt készlet (anyag, áru) bekerülési (beszerzési), illetve könyv szerinti értéke jelentősen és tartósan magasabb, mint a mérlegkészítéskor ismert tényleges piaci értéke, akkor a mérlegben a piaci értéken kell kimutatni, a készlet értékét a különbözetnek értékvesztéskénti elszámolásával kell csökkenteni.

- **Nem piaci típusú**

Ha a vásárolt készlet (anyag, áru)

- a készlet a vonatkozó előírásoknak, illetve eredeti rendeltetésének nem felel meg,
- ha megrongálódott,
- ha felhasználása, értékesítése kétségesse vált,
- ha feleslegessé vált.

Az értékvesztést a készlet használhatóságának (az értékesíthetőségének) megfelelő piaci érték

alapján kell elszámolni. Ha a készlet piaci értéke jelentősen és tartósan meghaladja a könyv szerinti értéket, akkor a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszairással csökkenteni kell. A készlet visszairás utáni könyv szerinti értéke nem haladhatja meg a bekerülési értéket!

## Visszairás

Ha a készlet piaci értéke jelentősen és tartósan meghaladja a könyv szerinti értéket, akkor a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszairással csökkenteni kell. A készlet visszairás utáni könyv szerinti értéke nem haladhatja meg a bekerülési értéket!

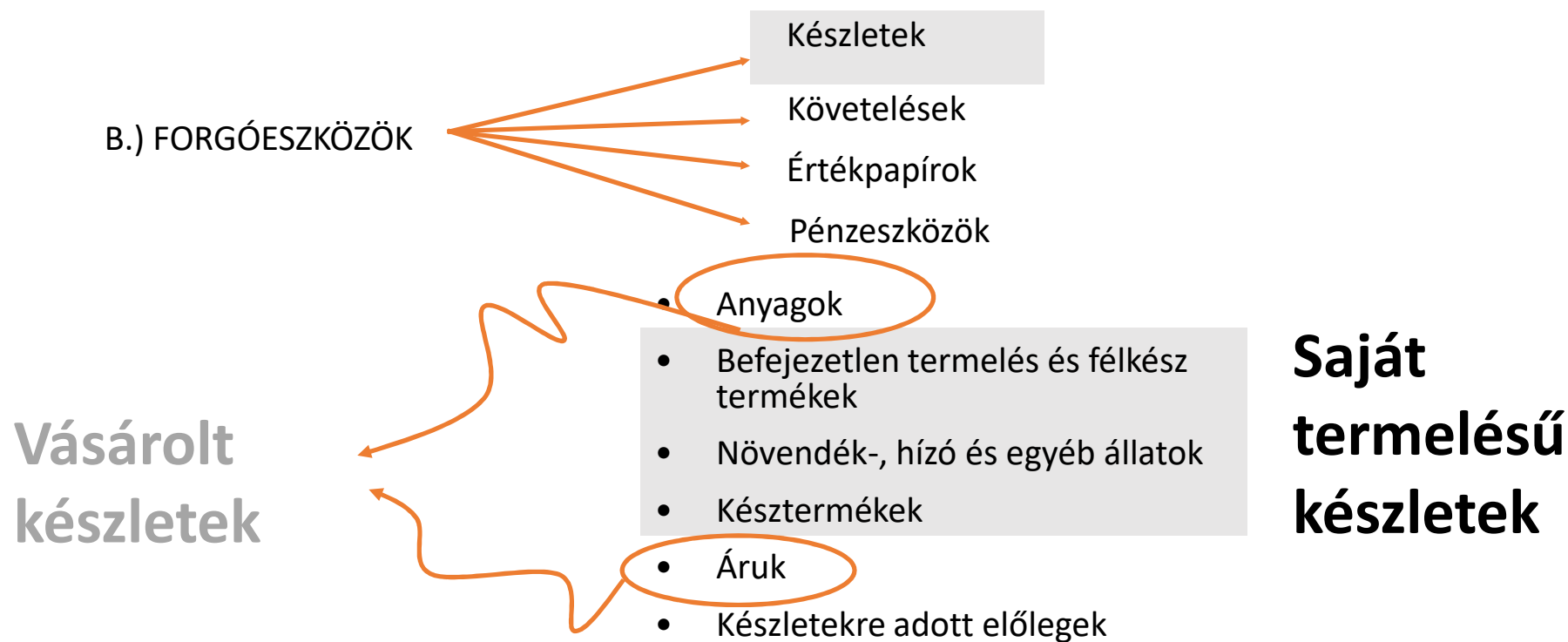
## Az óvatosság elve

Nem lehet eredményt kimutatni akkor, ha az árbevétel, a bevétel pénzügyi realizálása bizonytalan. A tárgyévi eredmény meghatározása során az értékvesztés elszámolásával, a céltartalék képzésével kell figyelembe venni az előrelátható kockázatot és feltételezhető veszteséget akkor is, ha az az üzleti év mérlegének fordulónapja és a mérlegkészítés időpontja között vált ismertté. **Az értékcsökkenéseket, az értékvesztéseket és a céltartalékokat el kell számolni, függetlenül attól, hogy az üzleti év eredménye nyereség vagy veszteség.**

# Saját termelésű készletek

Késztermékek raktárra vétele és értékesítése, ha a vállalkozás költségnem könyvelést vezet

# A készletek helye a mérlegben

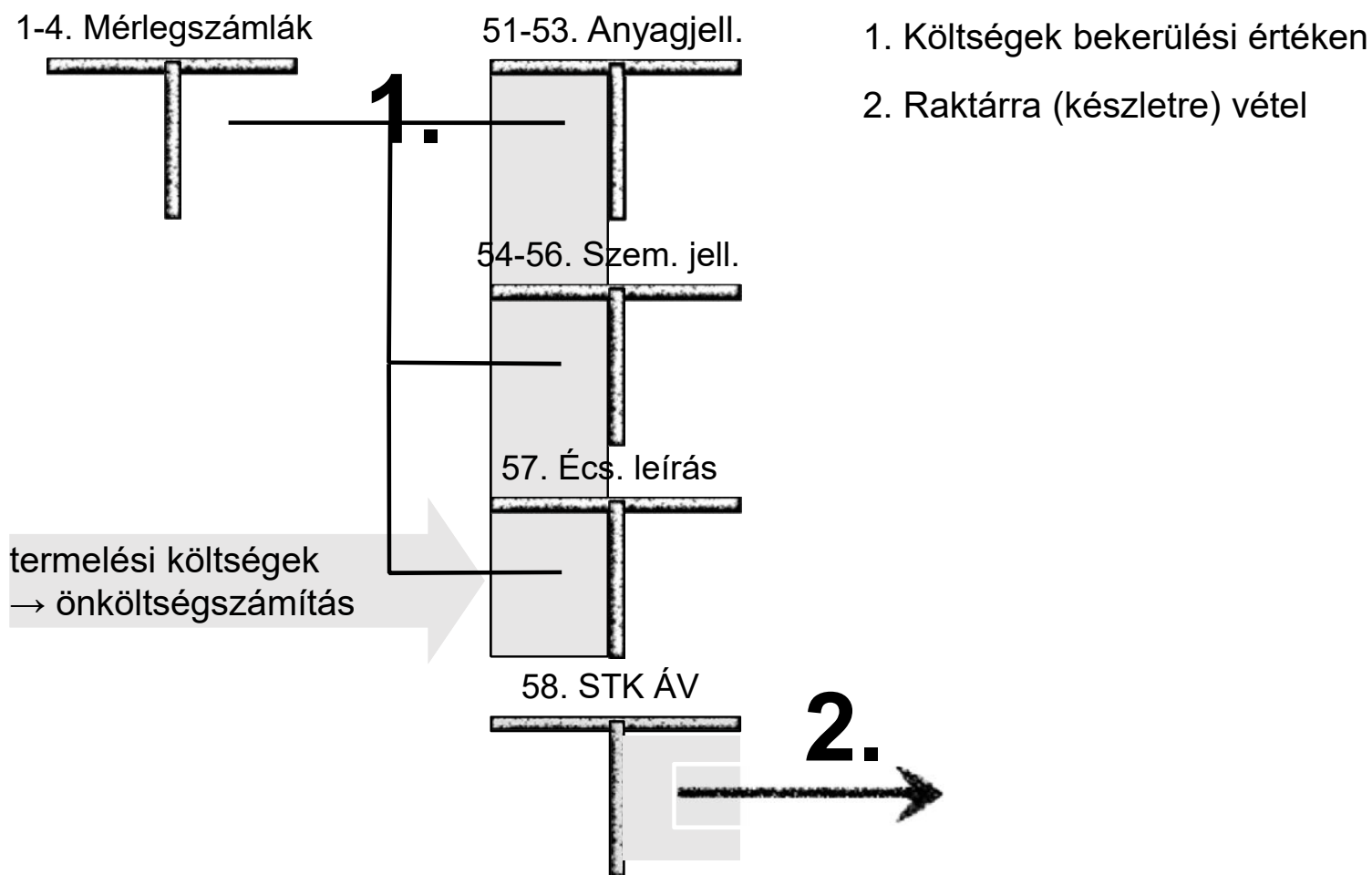


# Fogalmak

- A **befejezetlen termékek** azok a megmunkálás alatt lévő, további megmunkálásra váró termékek, amelyeken legalább egy munkafolyamatot elvégeztek. (Szolgáltatás esetén a mérlegkészítéskor ki nem számlázott szolgáltatás.)
- A **félkész termékek** egy teljes megmunkálási folyamaton átment, raktárra vett, raktárra vehető, de készterméknek nem minősíthető termékek.
- A **késztermékek** a vonatkozó szabványoknak megfelelő, minőségi átvétel után raktárra vett, ill. késztermékként értékesíthető termék.

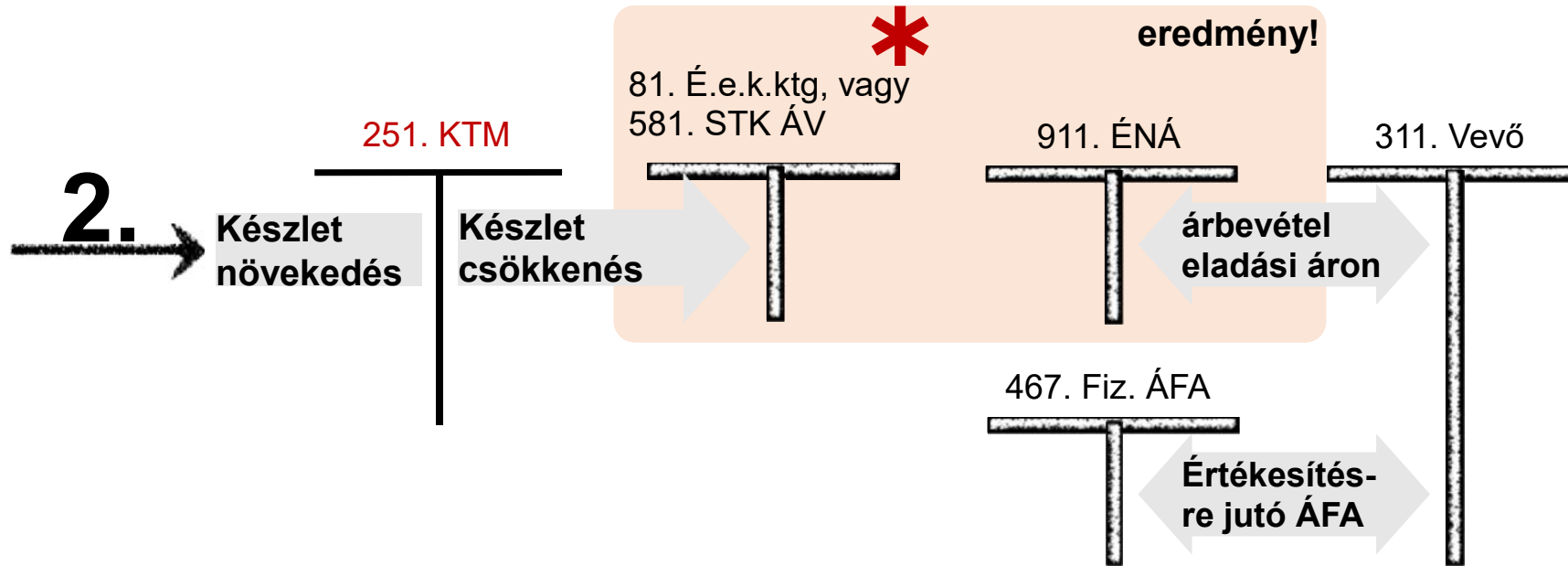
A mérlegben előállítási költségen kell őket értékelni.

# A társaság csak költségnemenként könyvel





# Készletcsökkenés és értékesítés



81. É.e.k.ktg: értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége

581. STK ÁV: saját termelésű készletek állományváltozása

Attól függ, hogy forgalmi, vagy összköltség eljárásra épülő eredménykimutatást készít-e a társaság.

A közvetlen önköltség utókalkulációval meghatározott vagy norma szerinti közvetlen önköltség lehet.

# 1) Tesztkérdés

Jelölje az alábbi mondat helyes folytatását!

A vásárolt készleteknél (anyag, áru) a felhasználások a számviteli törvény előírásai szerint

- a) egyedi értéken vagy átlagáron
- b) egyedi értéken, vagy a beszerzési értékek alapján számított súlyozott átlagos beszerzési áron, vagy a FIFO módszer szerint
- c) a beszerzési értékek alapján számított súlyozott átlagos beszerzési áron, vagy a FIFO módszer szerint

történhetnek, amit a számviteli politikában rögzíteni kell.

## 2-3) Tesztkérdés

Melyek a helyes válaszok?

**A saját göngyölegeket ...**

- a) fogyasztói áron
- b) számlázott áron
- c) betétdíjas áron
- d) elszámoló áron ... **tartjuk nyilván.**

**Melyik számviteli alapelv fogalmazza meg az alábbi követelményt?**

Az értékcsökkenéseket, az értékvesztéseket és a céltartalékokat el kell számolni, függetlenül attól, hogy az üzleti év eredménye nyereség vagy veszteség.

- a) óvatosság
- b) bruttó elszámolás
- c) mindkettő
- d) költség-haszon összevetése

## 4) Tesztkérdés

Egészítse ki az alábbi mondatot a megfelelő szavakkal!

Ha a vásárolt készlet bekerülési, illetve ..... értéke jelentősen és tartósan magasabb, mint a ..... ismert tényleges piaci értéke, akkor a mérlegben a piaci értéken kell kimutatni, a készlet értékét a különbözetnek .....elszámolásával kell csökkenteni.

- a) mérlegkészítéskor, könyv szerinti, értékvesztéskénti
- b) könyv szerinti, mérlegkészítéskor, értékvesztéskénti
- c) nettó, fordulónapkor, terven felüli értékcsökkenéskénti
- d) könyv szerinti, fordulónapkor, terven felüli értékcsökkenéskénti

# Ajánlott irodalom

- Siklósi-Veress (2016): Könyvvezetés és Beszámolóképzítés 2016, Saldo  
2.2. fejezet (vonatkozó részek), 338. oldal: fogalmak

Vonatkozó részek

- Dr. Sztanó Imre: A számvitel alapjai, 2013

[http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007\\_c3\\_1065\\_1067\\_szamvitelalapjai\\_scorm/adatok.html](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_c3_1065_1067_szamvitelalapjai_scorm/adatok.html)

- Dr. Ormos Mihály: Számvitel, Typotex 2013

[http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0023\\_Szamvitel/adatok.html](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0023_Szamvitel/adatok.html)